

Till
Sundsvalls Kommun
Stadsbyggnadskontoret

VA-system i Spikarna

Spikarna är ett av Sundsvalls kommuns mest attraktiva turistmål. Sedan ett år tillbaka pågår en studie av Spikarna med inriktningen att göra en **detaljplan** för fiskehamnen och området däromkring. Efter inventeringsfasen, som Spikarö Fiskehamnförening deltagit i, återstår nu att tillsammans med kommunen genomföra de intentioner som framkommit för att bevara den värdefulla kulturmiljön och att bemästra de allt mer växande turistströmmarna.

I detaljplanen skall redovisas hur VA-frågan skall lösas för de ca 100 hushållen i Spikarna. Detta har blivit en stor fråga pga det år 2006 och 2007 tillkommit en ny VA-lag samt Naturvårdsverkets tolkning av lagtexten angående VA-försörjning i Miljöbalken från 1999. Efter miljökontorets inventering av VA-beståndet i Spikarna år 2005 anser kommunen nu att praktiskt taget alla befintliga VA-anläggningar i fritidshusen behöver förbättras för att klara de nya kraven. För att få grepp om hur VA-frågorna behandlats från 2005 och fram till i dag ges nedan en koncentrerad historik från olika protokoll.

Med *kursiv stil* anges våra synpunkter.

Enligt VA-inventeringen uppfyller ca 60 % av av hushållen inte de krav som närmast tidigare lagregler anger. Av dessa är 23 st arrendehushåll på kommunens fastighet närmast runt hamnen. Ungefär samma standard har nyligen uppmätts vid liknande inventering i Nordanstig enl tidningsrapport. I denna kommun avser man att utföra planläggning av nytt fritidsområde för att fördela VA-kostnaderna på flera fastigheter så att man kan nå normal anslutningskostnad på ca 75.000 kr

Tillstånd för VA-lösning skall en gång ha getts av kommunen för alla hushåll men uppgradering av krav har inte bevakats. Hushållen på kommunens fastighet var ursprungligen sjöbodrar utan avlopp som nu gradvis förvandlats till sommarbostäder. Dessa utgör den egentliga kulturskyddade fiskehamnen.

Spikarö Fiskehamnsförening har deltagit i ett par VA-möten våren 2007 tillsammans med MittSverige Vatten AB och representanter från kommunens miljökontor och stadsbyggnadskontor. Ovan nämnda deltog i somras också i ett informationsmöte för allmänheten på Spikarna för att klargöra hur VA-frågan kan lösas enligt de nya gällande regelverken. Föreningar i hamnbassängen åberopades som en anledning till behovet av kraftfulla åtgärder. Frågan om kommunen gjort mätningar i hamnbassängen blev inte besvarad. *Det är de okulära föreningar från huvudsakligen kommunens fastighet som skiljer Spikarna från övriga fritidsområden i Sundsvalls kommun. Någon VA-inventering har ej gjorts av Spikarnas närområde samt ön Långfläsian vid hamninloppet och något beaktande har ej gjorts att fritidsbåtar som besöker Spikarna kan släppa ut sina avlopp i hamnbassängen, både tvätt och toalett, utan någon rening. Kommunen har inte påvisat att hushåll utanför fiskehamnen står för större förorening än hushåll i något annat fritidsområde.*

Kommunen uppmanade vid det allmänna informationsmötet boende i Spikarna inklusive de som arrenderar på kommunens mark att diskutera hur framtidens VA skall utformas. Vi har valt att samla våra synpunkter till ett gemensamt svar vilket görs i denna skrivelse.

Hittills studerade alternativ

Kommunen är öppen för att studera VA-alternativ enligt informationskrivelse från kommunen sommaren 2006. Konsultfirman SWECO:s analys har 5 olika VA-förslag och SWECO anger även att verksamhetsområdet utöver Spikarna bör vara hela sydöstra och södra Alnö. Detta är också inskrivet i protokoll dat. 2007-04-27 från Spikarö Fiskehamnförenings möte med kommunen och MittSverige Vatten AB.

Vid detta möte visade MittSverigeVatten AB en framtida satsning på ett stort VA-system för bebyggelse på stor del av Alnö norra, östra och södra del med huvudledning förlagd på havets botten utefter kusten för inkoppling till det kommunala nätet. Närmaste anslutningspunkt för Spikarna är i Ankarsvik dit det är 7 km. Vidare presenterades en temporär lösning med att gå fram sjövägen från Spikarna till bef. reningsverk i Tranviken som i detta alternativ skulle behöva byggas till. Nätet skulle senare anslutas till den stora sjöledningen som skulle komma till stånd om 10-20 år. *Skall man satsa på ett sådant stort system måste rimligtvis hela Alnö först förändras vad gäller den framtida samhällsutvecklingen. Med gradvis utbyggnad från befintligt nät bör det bli normal anläggningskostnad på 75.000 kr och inte som för de förslag som presenteras av SWECO och MittSverige Vatten AB, där kostnad per hushåll i extremfallet med endast Spikarna anslutet ligger på 130.000 -200.000 kr. Kostnaden för reningsverk i Tranviken blir en utökad kostnad för att man inte börjar bygga från "rätt ände" dvs söderifrån. Nämnd anslutningsavgift skulle gälla för första etappen—hur blir det då vid stora sjöledningens tillkomst 10-20 år senare?*

MittSverigeVatten AB, som handhar kommunens storskaliga VA-system, presenterade vid sommarens allmänna informationsmöte sitt huvudalternativ enligt ovan att inom 2 år bygga ett ledningsnät för sommar/vinterbruk för Spikarna med ett lokalt kommunalt reningsverk i Tranviken. Förslaget är en blandning av konventionell teknik och ett ytförlagt isolerat och elvärmeförsett lågtryckssystem som kräver mindre vattenåtgång än ett konventionellt system. Vattenfrågan skulle lösas först då avloppssystemet tagits i bruk. *Enl. MittSverigeVatten AB råder det dock brist på vatten i området varför det låter märkligt att vänta med att lösa vattenförsörjningen. Denna borde väl säkras innan man bestämmer sig för metod för avloppsrening.*

Utbyggnad av det lokala reningsverket i Tranviken skulle utgöra en temporär åtgärd för ca 5 milj kronor enl. SWECO. *Det innebär, pinsamt nog, att man samlar ihop avloppsvatten från ett större område och släpper ut det utanför Sundsvalls mest frekventerade havsbad. Utsläppen är ju också störst under badsäsongen. Årets övriga 9-10 månader skulle utsläppen vara 5-10 % av sommarmånadernas.*

Avloppsreningsverket och ledningar skulle drivas av Mittsverige Vatten AB och byggas till självkostnadspris med en beräknad anslutningskostnad på 130.000-150.000kr/ fastighet och med en årskostnad på 2.000-4.000 kr. *Betänker man att användningstiden är 2 månader per år för de flesta brukarna så blir anslutningskostnaden 12 ggr högre än normaltaxan med hänsyn till användningstid av anläggningen.*

Naturvårdsverket har begärt hos Miljödepartementet att 75% bidrag skall lämnas till fastighetsägare för den del av kostnaden som överstiger normaltaxan. För Spikarna skulle det då bli fråga om ett bidrag på 50.000 kr per hushåll. Anslutningskostnaden skulle alltså sänkas från max 150.000 kr till 100.000 kr. Vid byggnation innan ev. bidrag träder i kraft så lär detta inte utfalla retroaktivt. Varför så bråttom med en storskalig lösning i Spikarna? Låt Naturvårdsverket och Miljödepartement och regering ta beslut hur finansiering ska bli för de 1.000.000, en miljon, enskilda avloppen i Sverige som inte uppfyller krav i det nya regelverket. Troligt är att större delen av dessa aldrig kommer att anslutas till kommunala reningsverk utan får lita till enskilda lösningar, som på samma sätt föreslås bli bidragsberättigade.

Spikarö Fiskehamnsförening föreslår att även följande alternativ studeras:

Även om ett stort kommunalt VA-nät kan bli en naturlig lösning om 10-20 år är situationen nu knappast så alarmerande att extremt dyra åtgärder måste vidtas enbart i Spikarna som ett delprojekt i den stora lösningen. Fastigheterna används varierande från några veckor till i snitt två månader med mycket begränsad miljöbelastning. Det är därför rimligt att i första hand studera uppgradering av befintliga system till godkänd nivå.

Eko-sektorn har utvecklats positivt sedan utedassets och slaskhinkens tid, och kretsloppstänkandet får allt större betydelse i vår omgivning. Inom vårt närområde finns kunnande, i synnerhet representerat av Anders Nyqvist, som kan engageras för att bidra med praktisk utformning. Beskrivningar på bra system finns redan att tillgå, de kan tex utformas enligt följande beroende på förutsättningar:

1. Toalett kan vara av typ ”Cinderella” med förbränning av fekalier och urin och som utförs luktfritt. Restprodukten är helt bakteriefri och uppgår till en kaffekopp per person och månad som är komposterbar på rabatt. Lämplig i hamnområdet mfl hushåll. Fungerar i både varma och ”nerfrusna” stugor.
2. Toalett kan också vara av typ ”Separett”. Fekalier torkas här till minskad volym som komposteras och används tillsammans med separerad urin som gödning på tomten. Toaletten kan användas vid tillfälliga besök på den kallare årstiden.
3. BDT-vatten utan fosfater från rengöringsmedel infiltreras på tomten i godkänd anläggning eller vid behov sammanförs i ett gemensamt infiltreringssystem.
4. Infiltrering skall specificeras för olika förutsättningar. Om åretruntanläggningar anges ha en livslängd på 15 år bör den öka väsentligt vid brukande 2 månader per år. Infiltrering för husgruppen på kommunens fastighet blir mer avancerad med överledning till större godkänd markyta.
5. Vattenförsörjningen löses enskilt eller i lokala vattenföreningar. Begränsad vattentillgång begränsar även infiltreringsmängden.
6. Låg energiförbrukning för olika alternativ värderas.
7. Åretruntbebyggelse kan eventuellt kräva mer avancerad utrustning.

Kostnaderna för av oss föreslagna system verkar överkomliga. Inom 25.000-45.000 kr per fastighet borde de flesta kunna få en godkänd anläggning. Standardlösningar med enhetlig utformning av VA för fritidshusen och även de fåtaliga åretruntboende skulle underlätta både genomförande och tillståndsgivning för att tillgodose långsiktiga miljökrav.

För kommunens fastighet och några andra runt hamnbassängen krävs naturligtvis åtgärder som får studeras separat. Vid detaljplaneläggning behöver särskild hänsyn tas till kulturmiljön i fiskehamnen. Dessa hus är små och lär i detaljplanen åläggas att inte få öka boendeytor. Det betyder att dessa hus ej kommer att eftertraktas som åretruntbostäder. Därför anser vi att dessa hus ej behöver förses med en vinter-VA-lösning utan en lösning för sommarbruk men med möjlighet till kortare besök under den kallare årstiden.

En del av de övriga fastigheterna som ej kan uppnå godkänd infiltration, bör ingå i en gemensam infiltrationsanläggning tillsammans med husen kring hamnen. Naturvårdsverket kommer i höst med direktiv om förbud mot fosfat i tvättmedel. Spikarö Fiskehamnsförening har redan informerat de boende om omedelbart stopp för fosfattvättmedel. De fastigheter som nu har dåligt vatten, tex i fiskehamnen, får gå samman i ny vattenförening som borrar och sköter en mer kompetent vattenanläggning.

Ytterligare synpunkter på VA-problematiken så som de framförts av föreningens medlemmar.

VA-frågan engagerar de boende och väcker en hel del frågor och idéer inför ett ställningstagande och ger ytterligare argument för den vidare utredningen.

1. Södra Alnön är ett fritidsområde med diversifierad fritidsbebyggelse, allt från traditionella sommarstugor till enstaka åretruntbostäder. Övergång till åretruntboende bedöms som mycket långsam. I mellansverige har uppmätts en utflyttningsgrad på 1 % per år till fritidsområden för att utnyttja dessa för åretruntboende.
2. Kostnadsaspekten är väsentlig för majoriteten av fastighetsägarna. Investering och årskostnad för ett stort VA-nät blir orimlig för fritidshus som nyttjas kort tid varje år.
3. Miljöbalken anger att alla investeringar som görs i miljöåtgärder skall stå i rimlig proportion till miljönyttan. Därför bör resurser läggas på husen runt hamnen samt de hus som ej klarar infiltration av BDT-vatten.
4. Fritidshusmiljön är grunden för den kultur vi vill bevara, särskilt i Spikarna.
5. Ett dyrt VA-system kommer att tvinga fram en helt annan samhällsbyggnad.
6. Fritidsbebyggelsen har i de flesta fall någon form av VA-system som vid sin tillkomst har godkänts av kommunen och nu är möjliga att uppgradera. De utgör alltså inget akut miljöproblem.
7. I stort sett endast hus i inre fiskehamnen med kommunen som fastighetsägare saknar avloppslösning.
8. Fosfat i BDT- vatten är en miljöbelastning, som omedelbart till stor del kan tas bort genom att använda fosfatfria tvättmedel. Infiltrering bör då kunna accepteras.
9. Mätningar av föroreningar har inte gjorts för att verifiera föroreningsgraden. Bottenhavet utanför påverkas inte av merparten av de boende. Påverkan är mycket mera påtaglig från industrin med ex.vis industrifibrer som klibbar ner fiskeredskap.
10. Vid ev. utbyggnad av stort VA-nät kan denna inte ur ekonomisk synpunkt påbörjas i Spikarna längst bort från befintliga nät utan bebyggelse som ligger närmast kommunal anslutningspunkt måste anslutas först.

Sammanfattning

Vi anser att vårt föreslagna VA-system skall studeras. Vi har i åtanke att Miljöbalken anger att alla investeringar som görs i miljöåtgärder skall stå i rimlig proportion till miljönyttan.

Utbyggnaden av ett stort kommunalt VA- nät för 100 hushåll på Spikarna bör skjutas på framtiden. Under en längre tidsperiod kan Spikarna studeras och utvärderas med avseende på kommunalt VA enl. vår lösning inkl. enskilda VA-lösningar. Under denna period skall det klarläggas av kommunen hur många hushåll som kuststräckan kan komma att innefatta och efter detta dimensionera för ett ev.behov av en stor kommunal VA-lösning.

Vårt förslag på VA-lösning för Spikarna har också fördelen att befintligt avloppsutsläpp i havet utanför Tranvikens havsbad ej utökas. I förslaget ingår att husen på kommunens fastighet förses med omhändertagande av BDT-vatten för gemensam infiltration samt med förbränningstoalletter för fekalier och urin. Alt. utförs för kommunens fastighet toalett typ ”Separett” med gemensam komposteringsanläggning och ev. omhändertagande av urin om denna ej kan tillföras BDT-vattnet.

Det går att tillgodose de nya kraven på miljöskydd enklare och billigare genom att förbättra befintliga anläggningar, men det krävs ändå särskilda åtgärder enl förslag ovan för husen med arrende på kommunens fastighet i fiskehamnen och några andra hushåll. Vi anser att kommunen bör ta ansvar för att utreda och sedan visa i praktisk handling hur man löser den eftersatta avloppshanteringen för dessa fastigheter. Detaljplanens verksamhetsområde för en kommunal VA-lösning bör begränsas till att omfatta endast dessa hushåll närmast runt hamnen, medan övriga fastigheter endast avkrävs godkända VA-lösningar

Dessa övriga fastigheter, som liknar många i övriga fritidsområden på Alnö både med avseende på bebyggelse och markförhållande, blir lättare att klara utan kommunalt VA-nät med de förslag vi lämnat. Infiltration kan i huvudsak klaras på markytor på den egna fastigheten. En VA-lösning med kretsloppsriktning leder tanken vidare till att hela processen att tillsammans med kommunen utveckla Spikarna till ett bra sommarsamhälle har en tydlig miljöprofil. Vi har ett utomordentligt tillfälle att verkligen gå vidare genom att sammanföra alla åtgärder och tankar till en övergripande "Miljöplan för Spikarna". En sådan plan skulle göra våra insatser lättare förståelig för oss själva och framför allt för omvärlden. För Sundsvalls kommun skulle projektet uppmärksammas och ge Kommunen en miljöprofil i omvärlden.

Från Spikarö Fiskehamnsförening är vi beredda att delta i fortsatta studier av alternativ för våra VA-frågor enligt ovan. Tyngdpunkten på studierna bör enligt vår mening förskjutas mot mer kretsloppstänkande vilket innebär att kommunen, som driver projektet, bör engagera en opartisk projektledare samt söka medverkan från arkitekt Anders Nyqvist.

Med vänlig hälsning

Spikarö Fiskehamnsförening
VA kommittén

Jan Erik Ekman, Lennart Gustafsson, Christer Forsberg, Anders Jenegård